

“ทิศทางความเป็นประธานอาเซียนของอินโดนีเซีย”

อินโดนีเซียเข้ารับตำแหน่งประธานสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ของอินโดนีเซียกล่าวในพิธีรับมอบตำแหน่งประธานอาเซียนในกรุงพนมเปญ เมืองหลวงของกัมพูชาว่า “อาเซียนต้องเป็นภูมิภาคที่สงบสุข และเป็นเสาหลักสำหรับความมั่นคงของโลก ชำรงไว้ซึ่งกฎหมายสากล และไม่เป็นตัวแทนอำนาจใดๆ” และการเป็นประธานในปี ๒๐๒๓ ของอินโดนีเซียนี้ นับว่ามีความท้าทายในการที่จะตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงภายหลังการเกิดวิกฤติโรคระบาดโควิด-๑๙ ท่ามกลางการทำงานหนักของเศรษฐกิจโลก ความพยายามที่จะฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะยังคงเป็นประเด็นหลักที่มีความท้าทายต่ออินโดนีเซีย

ข้อมูลทั่วไป: (อินโดนีเซีย: Indonesia) หรือชื่อทางการ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย^๑ (อินโดนีเซีย: Republik Indonesia) เป็นหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งอยู่ระหว่างคาบสมุทรอินโดจีนและทวีปออสเตรเลีย และระหว่างมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซียบนเกาะบอร์เนียว ประเทศปาปัวนิวกินีบนเกาะนิวกินี และประเทศติมอร์ตะวันออกบนเกาะติมอร์ และประกอบด้วยหมู่เกาะที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน อินโดนีเซียมีพื้นที่ ๕,๑๙๓,๒๕๐ ตารางกิโลเมตร เป็นแผ่นดิน ๒,๐๒๗,๐๘๗ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ทะเล ๓,๑๖๖,๑๖๓ ตารางกิโลเมตร เป็นประเทศหมู่เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกกว่า ๑๗,๕๐๘ เกาะ ด้วยความที่มีเกาะมากมาย อินโดนีเซียจึงเป็นประเทศที่มีพื้นที่และประชากรมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยขนาดพื้นที่ ๑.๙ ล้านตารางกิโลเมตร ใหญ่กว่าประเทศไทย ๓ เท่า และมีประชากรกว่า ๒๗๕ ล้านคนซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ด้วยประชากรมหาศาลนี้เอง อินโดนีเซียจึงมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาค มีขนาดเศรษฐกิจกว่า ๓๐ ล้านล้านบาท มากกว่าประเทศไทยที่มีขนาดเศรษฐกิจ ๑๖ ล้านล้านบาท เกือบ ๒ เท่า

บทวิเคราะห์: ศักยภาพของอินโดนีเซีย อินโดนีเซียถือว่ามีศักยภาพในบทบาทการเป็นประธานอาเซียน ในอดีตเศรษฐกิจของอินโดนีเซียพึ่งพาการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก แต่หลังเกิดวิกฤติการณ์น้ำมันในตลาดโลก อินโดนีเซียจึงหันมาพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ การกลั่นน้ำมัน การต่อเรือ ประกอบรถยนต์ และการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน ดีบุก และเหล็ก รวมทั้งมีภูมิประเทศที่เอื้อต่อการทำประมงจับสัตว์น้ำและทำเกษตรกรรม เป็นต้น ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย

เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ ๖ ต่อปีจนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ ๑๖ ของโลกธนาคารโลกคาดการณ์ว่าขนาดเศรษฐกิจของอินโดนีเซียจะเติบโตขึ้นเป็น ๒ เท่าในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญมาจากการลงทุนของชาวต่างชาติ

ความคืบหน้าการเป็นประธานอาเซียน: ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของอินโดนีเซียในด้านนโยบายต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าอินโดนีเซียกำลังเตรียมพร้อมในการเข้ารับบทบาทที่แข็งแกร่งในฐานะประธานอาเซียนคนถัดไปอย่างไรก็ตาม แนวความคิดในการฟื้นฟูอาเซียนยังคงต้องเผชิญกับอุปสรรคทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก การเยือนรัสเซียและยูเครนของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ผู้นำเอเชียคนแรกที่มาเยือนประเทศที่ถูกทำลายจากสงคราม^๒ ทั้งยังกล่าวว่าการมาเยือนของเขาเป็นการแสดงให้เห็นถึงความกังวลของชาวอินโดนีเซียที่มีต่อยูเครน แนวทางเชิงรุกของอินโดนีเซียต่อนโยบายต่างประเทศและความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียน แสดงให้เห็นถึงความทะเยอทะยานในฐานะของผู้มีบทบาทสำคัญในอินโดแปซิฟิก และมีบทบาทมากขึ้นในฐานะอำนาจกลางที่มีศักยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์นโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียด้าน ความเป็นผู้นำของอินโดนีเซียให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น

ประเด็นผลักดัน:

มติเศรษฐกิจ ARISE Plus-Indonesia^๓ มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของอินโดนีเซียและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในห่วงโซ่อุปทานระดับโลกผ่านการสนับสนุนเฉพาะที่กำหนดเป้าหมายในระดับประเทศ และระดับย่อย โดยการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันที่เปิดกว้างทางการค้าของอินโดนีเซีย ซึ่งจะส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้ ARISE Plus ยังสนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและการค้าในอาเซียนอีกด้วย

นโยบายต่างประเทศ หลักการ “bebas dan aktif” (อิสระและเชิงรุก) เป็นรากฐานของนโยบายต่างประเทศของชาวอินโดนีเซียมานานกว่า ๖๐ ปี

โดยเน้นการมีส่วนร่วมในเชิงรุกในการสร้างระเบียบระหว่างประเทศในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับโลกในลักษณะที่จะเอื้อประโยชน์ต่อผลประโยชน์ของชาติชาวอินโดนีเซีย หลักการดังกล่าวสะท้อนถึงความปรารถนาของอินโดนีเซียที่ต้องการจะมีบทบาทเชิงรุกในการดำเนินกิจกรรมของโลกโดยไม่เข้าข้างมหาอำนาจใด ๆ นอกจากนี้ยังเป็นหลักการที่เหมาะสมทางการเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงการแบ่งขั้วอำนาจและความไม่มั่นคงภายในประเทศที่เกิดจากสงครามเย็น รวมถึงส่งเสริมการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ ตำแหน่งประธานาธิบดีของโจโก วิโดโด เริ่มต้นด้วยสิ่งที่ดูเหมือนจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อแนวทางการทูตของอินโดนีเซีย การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั่วทั้งหมู่เกาะทำให้อินโดนีเซียมีความแข็งแกร่งมากขึ้น ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้เน้นย้ำว่า การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นลำดับความสำคัญของผู้ผู้นำอินโดนีเซียในการประชุม G20 ภายใต้หัวข้อ "Recover Together, Recover Stronger" โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการร่วมกันการพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุมมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบสุขภาพโลกและพลังงานที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลอย่างรวดเร็วในช่วงโรคระบาด และได้เน้นย้ำถึงความสำคัญในฐานะตัวขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเด็นทะเลจีนใต้ จุดยืนของอินโดนีเซียที่มีความมั่นคง ความสงบสุขและกิจกรรมทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลง^๗ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea : UNCLOS) เช่นเดียวกับการสนับสนุนจากรัฐบาลของมาเลเซีย อินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการรักษาความปลอดภัยของทะเลจีนใต้ และในบทบาทการเป็นประธานอาเซียนในปีหน้านั้น อินโดนีเซียอาจมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความตึงเครียดระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เกิดความสมดุลในภูมิภาคเกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

สถานการณ์เมียนมา สิ่งที่อินโดนีเซียได้ดำเนินการ หรือมีความพยายามในการจัดการกับความขัดแย้งในเมียนมาร์มาในรูปแบบของความสัมพันธ์ทวิภาคีระดับภูมิภาค และพหุภาคี อินโดนีเซียได้ดำเนินการ^๘ "การทูตเดินสาย" หรือ Shuttle Diplomacy เพื่อผลักดันความพยายามร่วมกันเพื่อจัดการกับความขัดแย้ง เรตโน มาร์ซูดี รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศแห่งอินโดนีเซียเยือน บรูไน สิงคโปร์ และไทย เพื่อรวบรวมการสนับสนุนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับประชากรปีเดียวอย่างครอบคลุมในเมียนมาร์ ในระดับภูมิภาค อินโดนีเซียได้เกลี้ยกล่อมให้สมาชิกอาเซียนเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการเพื่อให้รัฐบาลทหารของเมียนมาร์จัดการเลือกตั้งภายในหนึ่งปี ตามที่สัญญาไว้ นักเคลื่อนไหวเรียกร้องให้อินโดนีเซียเป็นประธานอาเซียนในปีหน้าให้เริ่มมีส่วนร่วมและยอมรับรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Government: NUG) เนื่องจากฉันทามติห้าประเด็นของกลุ่มภูมิภาคและความพยายามอื่น ๆ ในการมีส่วนร่วมกับรัฐบาลเผด็จการทหารล้มเหลวในการปรับปรุงสถานการณ์ในพม่า อินโดนีเซียอาจต้องเผชิญกับความพยายามอย่างหนักเพื่อให้ NUG ได้รับการยอมรับว่าเป็นอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมายของเมียนมา

การผลักดันติมอร์-เลสเต อินโดนีเซียยังคงยึดมั่นในการผลักดันติมอร์-เลสเตในการเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียน จะเพิ่มบทบาทของเขาในฐานะประธานอาเซียนในปีหน้า เพื่อเร่งรัดการยอมรับติมอร์ตะวันออกเป็นสมาชิกคนที่ ๑๑ ของกลุ่มภูมิภาค ทั้งนี้ ผู้นำทั้งสองประเทศยังคงตกลงที่จะเพิ่มความร่วมมือด้านการค้าและการขนส่ง และวิโดโดให้คำมั่นที่จะเสริมความแข็งแกร่งให้กับบทบาทการบริหารของเขาเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาในติมอร์ตะวันออก ซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน การธนาคาร โทรคมนาคม ตลอดจนภาคที่ไม่ใช่ น้ำมันและก๊าซ จากแถลงการณ์ล่าสุดจากคณะผู้ผู้นำของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (ASEAN) ระบุว่ากลุ่มผู้นำประเทศอาเซียนเห็นพ้องตามหลักการรับติมอร์-เลสเต เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนลำดับที่ ๑๑ แถลงการณ์ดังกล่าวมีขึ้นขณะกลุ่มผู้นำประเทศอาเซียนรวมตัวกันที่กรุงพนมเปญ เมื่อห้วงกัมพูชาเพื่อร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ และ ๔๑ แถลงการณ์ระบุว่าเหล่าผู้นำเห็นพ้องตามหลักการดังกล่าว หลังพิจารณาผลการศึกษาคณะค้นหาข้อเท็จจริงในติมอร์-เลสเต ที่ดำเนินการโดยประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) พร้อมเสนอกลุ่มผู้นำประเทศอาเซียนตกลงจะให้สถานะผู้สังเกตการณ์แก่ติมอร์-เลสเต และอนุญาตให้ติมอร์-เลสเต มีส่วนร่วมในการประชุมอาเซียนทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการประชุมเต็มคณะ

ข้อเสนอแนะ

๑. *อาเซียน* ควรสนับสนุนการใช้ความเป็นแกนกลางของอาเซียนในการเน้นย้ำถึงการสร้างความร่วมมือกับนานาประเทศ สนับสนุนหน่วยงานด้านความมั่นคงของอาเซียนเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในภูมิภาค
๒. *ประเทศไทย* ควรส่งเสริมความมั่นคงและสนับสนุนความร่วมมือในการสร้างความสมดุลสนับสนุนการใช้ความเป็นแกนกลางผ่านกลไกระดับภูมิภาค (ASEAN Centrality) และรักษาบทบาทความสมดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกอาเซียน และนอกอาเซียนอย่างเหมาะสม
๓. *กองทัพ* ควรสนับสนุนการสร้างร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่เจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือที่มีอยู่ สนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงทั้งแบบทวิภาค และพหุภาคีภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเช่น กรอบความร่วมมือ ADMM และ ADMM-Plus

อ้างอิง

^๑ <https://toi.boi.go.th/information/asian/3>
^๒ <https://ariseplus-indonesia.org/en/activities/perspectives/indonesia-asean-chairmanship-2023-rebuilding-asean-community.html>
^๓ <https://www.ibai.or.id/news/item/1016-indonesia-will-become-chair-of-asean-in2023.html>
^๔ <https://usindo.org/events/a-contemporary-analysis-of-bebas-dan-aktif-in-indonesian-foreign-policy/>
^๕ <https://medium.com/pulse-lab-jakarta/g20-recover-together-recover-stronger-participating-in-the-road-to-recovery-through-digital-8ce2dcb91e06>
^๖ <https://thediplomaticinsight.com.translate.goog/indonesia-and-its-role-in-south-china-sea/?xtrsl=en&xrtl=th&xtrhl=th&xtrpto=sc>
^๗ <https://theconversation.com/myanmar-what-can-indonesia-do-as-asean-chair-to-help-end-overshadowed-conflict-181259>
^๘ <https://asianews.network/calls-grow-for-indonesia-to-engage-with-myanmars-nugas-incoming-asean-chair/>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน/สิ่งแวดล้อม

อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

